

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foae apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVI.

Blaj, 4 August 1906.

Numărul 32.

LA APROPRIAȚIUNE.

În următoarele publicăm puternicul discurs a deputatului *Dr. Iuliu Maniu*, rostit în ședința din Vinerea trecută, în care resumând plângerile partidului naționalităților reflectează cu mult efect la vorbirile ministrilor, rostite cu ocazia desbaterii bugetului.

Onorată Cameră! Discuția asupra bugetului ne-a dat prilej să atingem acele simptome politice, cari s'au desfășurat înaintea noastră în decursul acestei desbateri. În fața acestui proiect de lege urmează de sine îndatorirea, ca pe baza acelor simptome, și pe baza declarațiilor făcute de dnii ministrii să statorim baza neîncrederei noastre față de acest guvern.

E foarte natural, că n'avem încredere în acest guvern, pentru-că sunt foarte divergente punctele de mănecare și vederile politice, pe cari le nutrește guvernul, și pe cari le nutrim noi în ce privește conducerea vieții publice destat. Noi stăm pe baza principiului de liberă dezvoltare a popoarelor; actualul guvern are de țintă alimentarea hegemoniei de rasă. În vremea ce noi vrem să ducem la izbândă principiile democratice, guvernul acesta are de țintă perpetuarea dominațiunii de clasă. Între astfel de împrejurări distanța dintre noi s'ar părea că nu s'ar poate delătura dacă nu ne-ar sta la îndemână abateră de pe terenul egoistic — un mijloc, pe care vi-l recomandăm foarte călduros — și pe care noi după mărturia istoriei nici odată nu am întrelăsat a-o întrebuița.

Dar nu numai principiile politice ne deosebesc, ci și modalitatea, cu care resolvăm chestiunile controversate. Fapt e, că nu avem încredere în guvern, și când ne exprimăm neîncrederea aceasta, o motivăm cu fapte, o motivăm cu o critică nu tocmai aspră a faptelor guvernului. De altă parte, când guvernul apretiează atitudinea noastră politică, când luptă în contra principiilor noastre, nu prea alege mijloacele și adese-ori încearcă să ne facă imposibili prin apucături meșteșugite, atribuindu-ne în mod falz enunțiațiuni, pe cari noi nu le-am făcut. Binevoii a scusa expresiunea aceasta, poate prea aspră, dar a trebuit să-o spun tocmai pentru-că vorbirea de curând ținută a dlui ministru președinte e o dovadă foarte caracteristică în privința aceasta.

Dacă mi-aduc bine aminte la închieră discuției adresei st. d. ministru președinte a susținut două tесе. O țesa e, că noi operăm cu gânduri rezervate, că nu spunem tot, ce se cuprinde în ținta noastră politică și mai ales, că nu cunoaștem programul, în serviciul căruia ne-am angajat, nici mijloacele, cu ajutorul căroră l-am putea realiza. A doua țesa a dlui ministru president este, că noi suntem în slujba nisuițelor comuniste, și că am dat mișcării socialiste un impuls atât de puternic, încât acesta a ajuns la o forță îngrijitoare. Îmi voi lua deci îndrăzneala,

să cetesc declarațiile, din cari dl ministru președinte și-a câștigat această impresie, și sunt convins, că cetirea acestor declarații va dovedi eclatant, că dl ministru președinte în cazul de față, pentru ajungerea unui succes parlamentar, a recurs la astfel de mijloace, cari nu sunt vrednice nici de fotoliul, pe care îl ocupă, nici de talentul oratoric, de care dispune.

Declarația mea, la care s'a provocat dl ministru e următoarea: „În proiectul nostru de adresă ne-am legat de condițiunile existente. Tocmai din acest motiv în proiectul, pe care avem onorul a-l prezenta nu am pretins toate, pe cari ne era datorința politică să le pretindem. Astfel, deși ne era datorința politică nu ne-am pretins restituirea autonomiei Ardealului, nici punctul 1. din programul nostru din 1905 ca să fim recunoscuți de individualitate politică. Și acestea nu le-am omis doară, că am fi abstat dela ele, ci fiindcă ne-am ținut strâns de misiunea acestei sesiuni parlamentare, de problemele acestui parlament, cari vor avea să fie baza dezvoltării noastre în viitor. Dar în principiu pentru ce le pretindem? pentru că experiența ne-a convins, că dezvoltarea noastră culturală și economică nu e asigurată fără drepturi naționale garantate prin legi. Dela DV. depinde, întrucât să se introducă în practică această concepție politică, căci dacă DV. ne puteți asigura — ceace eu nu cred — interesele noastre culturale și economice, fără drepturi naționale, dacă nu va fi lipsă ca să ne apărăm aceste drepturi și dezvoltarea lor prin așezăminte naționale, de bună samă pretenziunile noastră se vor extinde la trebuințele reale. Dar câtă vreme trebuie să privim cu jaluzie procedura celor ce deprind puterea de stat, până când vedem, că condițiile dezvoltării noastre culturale și economice nu ni-se oferă în aceeaș măsură ca altei rase din țară, nu ne putem schimba convingerea, că progresul nostru poate fi asigurat singur numai prin drepturi fundamentale așa numite naționale.

On. Cam. Această e declarația, pe baza căreia dl președinte a ridicat acuza. Din această însă e evident, că noi nu abzicem, ci susținem programul național și facem din parte-ne numai o concesione, cea mai mare posibilă, pe care o putem face între împrejurările actuale. Binevoii a lua în conziderare, că de ce fel de drepturi ne-am arătat aplecați a abzice pe lângă anumite condiții și pentru timpul de tranziție, prin această atitudine a noastră: de drepturile noastre naționale garanționale. . . . (Mișcare).

Baloghy E.: Românii n'au drept de existență națională independentă (Așa-i! în stânga și în dreapta).

O voce: (în dreapta) Numai un drept de existență, cea națională magiară este în țara aceasta.

— Fără îndoială mai este și altul, al nostru, dar abstragând dela aceasta, noi în Casa aceasta vorbim nu numai de lege la tã, — (mișcare în dreapta).

Prezidentul: Rog liniște!

— . . . ci, și de lege ferenda, prin urmare binevoii a apretia și din acest

punct enunțiațiunile, pe cari eventual le facem.

Noi susținem On. Cam., că existența națională nu e numai un mijloc și o modalitate ca omul să se desvolte, ci este totodată și un scop de sine stătător, căci ea este expresiunea specifică a poporului respectiv; întruparea superiorității lui morale, probabil, singura modalitate pentru respectivul popor prin care își poate valida conform însușirilor sale specifice scopul existenței — nisuița lui spre dezvoltarea desăvârșită. Dacă prin urmare noi în antiteză cu trecutul nostru politic, — la care mă voi mai reîntoarce, — suntem aplecați în împrejurările date, a renunța la articularea fără amânare în lege a condițiilor primordiale a existenței noastre naționale, pentru-ca să promovăm prin aceasta resolvarea problemelor urgente designate de înalul Mesagiu de Tron și — în condițiile date — să promovăm fericirea țării, cred, că am pășit pe terenul, peste care nu putem trece din punctul de vedere a concesiunilor (Mișcare și ilaritate în dreapta și în stânga).

Baloghy E.: Nu cerem concesiuni dela DV.

— Să mi-se ierte, dar eu astfel înțeleg chestia, că și DV. întocmai ca și noi trebuie să stăm în serviciul aceluiași scop final politic. Avem de țintă progresul acestei țări, și dacă avem de gând să fim înțeleși reciproc, aceasta n'o putem ajunge, decât dacă ne sprijinim reciproc cu concesiuni (Vii contraziceri în dreapta și în stânga)

Baloghy E.: Nu există concesiuni reciproce.

Un glas (în stânga). Nu cerem concesiuni dela DV.

— Dar o cere aceasta interesul țării, care e mai mare, decât poate și-ar închipui dl coleg.

Din aceste reiese evident, că contrar observărilor făcute de dl ministru president, noi suntem în clar cu programul nostru și cu aceea, că cu ce mijloace să poate acela realiza. Și nu mai puțin și cu aceea, că întru cât corăspunde acela lipselor vieții practice. Abstragând dela toate celealalte proiectul nostru de adresă îndigitează peste ori-ce îndoială și amănunțit scopurile noastre politice și mijloacele, cu cari voim să le atingem, și prin urmare nu putem fi învinuiți, că am fi nedecisi.

O altă constatare a dlui ministru president, făcută pe baza unor cuvinte a președintelui meu Jehlicska este, că noi am sta în serviciul unor principii comuniste. Fie-mi permis a receti acele cuvinte, din cari și-a câștigat această impresie dl ministru president. Dl Jehlicska, adecă a zis: „Este lucru natural, că în lucrurile metafisice nu sunt de acord cu socialistii, mai mult, nu văd de esecutabilă comunitatea de avere, pe cum nici ștergerea averii private, dar văd de lipsă, ca diferența formidabilă de avere, ce există acum în societate să se micșoreze, ca cel puțin în parte să se realizeze acel frumos principiu alui Rousseau „nime să nu fie așa de bogat, să poată cumpăra pe alții, și nime

să nu fie așa de sărac, ca să fie silit să se vândă."

Din această expresiune, cred, că nime nu poate să deducă principiul comuniste, pe cum nici aceea nu poate afirma, că noi am voi să introducem în viața de stat domnia principiilor comuniste, sau că noi am sta în serviciul acestora, din contră, chiar aceasta adevăratește, că noi stăm departe de aceste principii, și că vederile noastre politice perhorescă tendințele comuniste.

O altă acuză, ce ni-se aduce e, că prin pășirea noastră am dat un mare impuls mișcărilor socialiste, cari prin aceasta au luat un avânt de tot mare. Dacă pășirea noastră într'adevăr a avut acest rezultat, noi ne bucurăm din toată inima. Și ne bucurăm, pentru-că este datorința noastră, să sprijinim toate tendințele politice, a căror principii fundamentali — din punct de vedere a libertății, au aparența de a fi acceptabile, și datorința noastră este să le sprijinim, dând prilej, ca acestea să se desvolte, să se întărească, încât să poată adevări în focul vieții practice, că într'adevăr capabile sunt ele de a ferici omenimea. Eu On. Cam. am văzut chiar în Franța un ministru socialist, care conducea afacerile comerciale, și am văzut ministru socialist, care sta în fruntea afacerilor militare. Aceasta dovedește, că programul social-democrat are de fapt câteva părți, cari nu se pot pune în practică și de cari trebe se auzică. Ținta noastră este așadar să dăm prilej acestui partid spre a se convinge, că principiile acestea nu-s acomodate pentru binele de obște.

După părerea noastră fie-care principiu politic reprezintă o anumită putere; reprezintă o putere deosebită, când principiile politice sunt susținute de marea masă a popoarelor, când cel puțin în parte interese mari culturale și sociali sunt pendente dela validitatea acestor principii. Nu trebuie să nisuiim într'acolo, ca să ne câștigăm puteri explosive prin suprimarea acestor principii politice, ci trebuie să deschidem ventile de siguranță pentru elementele bune a-le acelor principii, încât acele să poată funcționa, dând prilej în aceeaș vreme să-și câștige convingerea, că ce e bun, ce e realizabil și ce mi se poate aplica în viața de toate zilele.

— On. C! Invecivele acestea — cer scuze pentru expresiune, — se îndreaptă în contra noastră totdeauna cu gândul rezervat, că noi nu suntem fii așa de credincioși și de buni ai acestei patrii, după cum s'ar putea pretinde dela noi din punct de vedere etic și omenesc. Dați-mi voie să declar, că impresia aceasta a DV. nu are nici o bază reală. (Mișcare. S'auzim! S'auzim!) Nici odată nu veți putea arăta vreun exemplu din istorie, cu care să dovediți, că noi ne am fi aliat o singură dată cu dușmanii țării. (Strigăte: d'apoi în 1848? Zgomot.)

Prezidentul: Mă rog de liniște, stim. dni deputați.

— Nu e vremea ca să o analizăm aceasta (ilaritate) mișcarea din 1848 și din partea noastră n'a fost altceva, decât efluxul acelor principii, cari v'au împins și pe DV. în lupta din 1848. (Zgomot. Mișcare.) Noi am pornit din principiu — și aceasta e baza patriotismului nostru, — că trecutul nostru e legat de această țară întocmai ca și viitorul nostru. (Mișcare. Contraziceri.)

Prezidentul: Binevoiti a nu conturba pe orator prin intreruperi! (S'auzim! S'auzim!)

Susținerea Ungariei și în general a Monarhiei Austro-Ungare este o necesitate politică și internațională, atât pentru noi români cât și pentru magiari. (Mișcare.) Conștiința acestei necesități, și sinceritatea sentimentelor este punctul de mănecare al activității noastre politice.

Dacă noi totuș ne deosebim de DV. în activitatea noastră politică, motivul nu e că noi am fi mai puțin patrioți decât DV., ci că nu împărtășim vederile DV. despre

modul cum este de a-se asigura viitorul țării și al monarhiei față de pericolele externe, între toate împrejurările. Convingerea noastră e, că Ungaria, preste tot Austro-Ungaria...

Madarász J.: Nu Austro-Ungaria, ci numai Ungaria!

Să am iertare, dar fac uz de lucruri cari să află în dreptul nostru public. (Mișcare.)

Întru a încunjura orice neînțelegere față de obiecțiunea d. coleg deputat Madarász, trebuie să notez, că aici suntem în Ungaria, și că țara aceasta din punct de vedere al dreptului public o recunoaștem ca Ungaria, dar să mi-se ierte, poate nu greșesc când spun că suntem în oarecare comunitate cu Austria. (Mișcare și neliniște). Dar nu vreau să mă dimit în discuții de drept public, primesc expresiunea pe care o vreți DV. Monarhia aceasta și Ungaria în cadrul acesta are o menire mare. Vreau să arăt cum să poate ajunge, și cum să poate asigura menirea aceasta.

Convingerea mea, și convingerea noastră e că baza oricărei existențe nu poate fi decât dreptatea și libertatea. Ungaria și Austro-Ungaria nu-ș poate ajunge ținta sublimă decât împlinindu-și misiunea istorică, pe carea o împlinește de 1000 de ani și carea constă în asigurarea libertății pe sama tuturor popoarelor din acest stat, căci e drept iscălese și eu părerea că dacă Austro-Ungaria ar fi alcătuită dintr'o rasă unitară, dacă aceste două state ar putea forma un stat național, poate i-ar fi mai ușor să-și îndrepte viața de stat și ar putea să rezolve mai cu ușurință problemele cari i-se impun. Dar după ce stau în fața faptului ca nici Austria, nici Ungaria nu poate fi stat național. . . . (Mare zgomot și contraziceri.)

Baloghy E.: Ungaria a fost și va fi stat național.

Să fim în clar cu concepția statului național.

Baloghy E.: Noi suntem în clar, DV. vreți să încurcați lucrurile.

— Stat național este statul cu o limbă unitară. E sigur că statul acesta nici odată nu va fi cu o singură limbă.

Baloghy E.: Învățați dară ungurește!

— Lipsind condiția aceasta e natural că trebuie să căutăm mijloacele cele mai acomodate, cari între împrejurările date să asigure existența țării și a monarhiei. Între împrejurările acestea nu este altă soluție decât ca statul ca atare în cadrele dreptului public să asigure libera dezvoltare a fiește căruia popor. Când însă alcătuirea statului sau ecreșcentele vieții de stat împedecă libera dezvoltare a popoarelor și a indivizilor, Monarhia nu mai are o bază solidă, căci nu poate crea unitate de sentimente și de interese, care singură e acomodată spre a dezvoltă putere în apărare, în fața răului primejdiilor externe, așadară este interesul nu numai a Ungarici, ci a monarhiei Austro-Ungare și a dinastei, ca dreptatea și libertatea deplină să se reverse asupra tuturor popoarelor din țară.

Dar înafară de aceasta ni-se mai aruncă și acuza că stăm în serviciul anumitor nizuințe irredentiste că noi în vreme ce vorbim aici căutăm cu ochii înafară. (Așa e!)

Dați-mi voie să declar în modul cel mai hotărît, că afirmarea aceasta și expresiunea aceasta folosită față de noi nu are nici o bază reală, căci trecutul nostru e legat de țara aceasta întocmai ca și sentimentele noastre, aspirațiunile noastre din viitor, vrem să le realizăm aici în Ungaria, ci pentru-că avem bază sigură în țara aceasta, pentru dezvoltarea noastră culturală și economică. (Zgomot.)

On, C! astăzi singuraticile țări nu se deosebesc prin confiniile fizice, ci statele sunt determinate prin comunitatea sentimentelor și a intereselor.

Sentimentele și interesele ne leagă de această țară și nisuiim cu toată ființa

noastră spre susținerea țării în întregimea ei. (Zgomot). Trebuie să lămurim însă un lucru, și aceasta e chestiunea culturală. DV. doară și așa ați auzit de multe ori și ne-ați luat în nume de rău Românilor, că noi Români vrem să ne dezvoltăm cel puțin în mare parte în lumea noastră intelectuală și de sentimente la simul culturii românești. De bună samă în privința culturală o facem aceasta și pe viitor, căci nu să poate nega nizuința comună culturală a popoarelor cu aceeași limbă. Dacă DV. v'ati dezvoltat tot așa de frumos cu ajutorul culturii Engleze, Nemțești și Franceze, dacă n'ati timbrat drept tradare de patrie, cunoașterea acestei culturi și dezvoltarea pe baza lor, nu luați în nume de rău dela mine dacă în calitatea mea de român susțin comunitatea cu limba și cultura românească. (Zgomot. Strigăte: Bazați-vă pe cultura magiară, aici nu există cultură românească!) Dați-mi voie, legea ne recunoaște de români, și eu vorbesc pe baza legii. Ceea ce ne leagă pe noi de totalitatea românilor, nu e altceva decât nizuința culturală carea și pe DV. vă leagă de cultura altor neamuri din lume, pe carea ați fost capabili să o străplântați, ceea ce e foarte corect (Zgomot).

După-cum am zis țările să limitează astăzi prin comunitatea sentimentelor și a intereselor, și dacă ne timbrați de irredentiști binevoiti a fi cu atențiune, că unde e salașul irredentismului?

Acolo unde dominează absolutismul, unde să sufoacă ori-ce nisuință naturală, adevă într-o țară unde să suprimă dezvoltarea firească a puterilor. Vă pot asigura, că dacă și în Austria ar fi susat dela început libertatea, care e singură acomodată pentru dezvoltarea uniformă a popoarelor, de bună samă că nici în Austria nu ar fi fost irredentism, după cum nu imi veți arăta în nici un stat din Europa irredentism, în vre-o țară, unde domnește libertatea și libera dezvoltare a fie-căruia neam. Dacă — cu vorbesc sincer — și DV. vreți să susțineți în noi comunitatea aceasta de sentimente și de interese, cu care am fost în trecut, suntem acum și vrem să fim și în viitor faceți să fie țara aceasta o țară înfloritoare a libertății, terenul de dezvoltare liberă a puterilor, și vă asigur pe DVoastră, că nici unui Român, Slovac sau Sârb nu îi va veni în minte ca să privească în dreapta ori în stânga. (Mișcare și zgomot.)

Prezidentul: Rog liniște.

Stim. Domnul Ministru president a folosit expresiunea, că guvernul și majoritatea stă pe bază istorică, și că nu recunoaște drepturile noastre naturale. Eu nu escepționez părerea aceasta a Domnului Ministru președinte, ci imi iau îndrăzneala a observa numai că Stim. dl. Ministru Președinte, a expus astfel lucrul, că noi avem exclusiv drepturi naturale, dar nu avem în țara aceasta nici o bază istorică întru nisuițele noastre drepte. Să mi-să ierte, dar pretensiunile noastre au bază istorică, atât în dezvoltarea țării, cât și în instituțiunile ei positive. Abstragând dela aceasta aspirațiunile noastre au dezvoltarea istorică, care culminează într'aceea, că noi să fim recunoscuți de popor, îndreptățiți la liberă dezvoltare națională și provăzut cu atributele vieții naționale.

Baloghy E.: Nu vă puteți desvolta liber? Cum să poate spune așa ceva. (Zgomot.)

— Dați-mi voie să vă spun că nisuința după drepturi naționale este poate mai veche în trecutul nostru politic decât în al DVoastră. (Vii contraziceri și ilaritate). Nisuința trecutului DVoastră politic a avut de scop unificarea vieții de stat, susținerea și conducerea statului, crearea complexului vieții de stat, dar pretensiunea, care să se bazeze pe motive de rasă națională, datează la DVoastră — după cât știu eu — din 1791. (Vii contraziceri.)

Baloghy E.: Datează dela cucerirea țării.

M'aş bucura mult, dacă m'aţi convinge de contrariul şi v'aş mulţumi dacă mi-aţi schimba cunoştinţele, pe cari le-am scos din dreptul public al DVoastră.

Inocenţiu M. Clain, un distins episcop al nostru, a cerut deja în mod foarte hotărît la mijlocul veacului al 18-lea, ca naţiunea română să fie recunoscută, ca naţiune (Strigăte: a cerut numai!) Acelaş lucru îl cere şi „Suplex libellus valachorum.“

Prezidentul: Rog linişte.

. . . . în care Românii să adresează dietei din Ardeal şi Domnitorului cu rugarea expresă, ca să fie recunoscut ca naţiune. Acelaş lucru l-a cerut şi adunarea naţională din 1848 (Zgomot). Cu aceste am voit să argumentez, că niziunţa aceasta a noastră e foarte veche, şi că aspiraţiile noastre au trecut istoric.

Dar presupunând că nu ar avea şi atunci, cel puţin pe baza concepţiei din veacul acesta, trebuie să protestez hotărît în contra faptului, că să disconzideră drepturile naturale, chiar din fotoliul ministerial. Căci deşi drepturile naturale nu pot forma exclusiv baza întru conducerea vieţii de stat, dar după cum artistul trebuie să revină neconţinut la izvorul îmbelsugat al legilor eterne ale firei, pentru ca să poată produce ceva desăvârşit, tot astfel în politică şi în conducerea vieţii de stat trebuie să recurgem la drepturi naturale, pentru ca conducerea vieţii de stat să corăspundă demnităţii omului şi trebuinţelor de liberă dezvoltare omenească. Dacă epocele anterioare ar fi desconsiderat dreptul natural, după cum a făcut-o aceasta Stim. dl Preşedinte, probabil că astăzi nu ar esista fotoliul, în care şede acum dl Ministru preşedinte, şi probabil că ţara ar fi stăpânită şi azi de cutare trimis al sfintei alianţe (Zgomot).

Prezidentul: Rog linişte.

Dar nu numai concepţia aceasta a guvernului diferă esenţial de-a noastră ci cu regret trebuie să constat, că dnii ministri, cu prilejul discuţiilor aparţinătoare resortului lor, au făcut deasemeni unele enunţiaţiuni, cari într'adevăr nu nu pot stărni încredere în viitor. Va fi destul să mă provoc d. e. la enunţiaţiunea Contelui Apponyi Albert, dl Ministru de Culte, cu prilejul discuţiei ivite în acest resort. Aici fiind vorba de apreţierea aspiraţiunilor noastre juste, când am cerut ca legea de naţionalităţi sancţionată, să se esecutive, a făcut observarea şi a dat espresiune convingerii sale politice în legătură cu legea aceasta, că e adevărat, că legea de naţionalităţi nu s'a esecută, dar motivul e, că posibilitatea exprimată prin lege are două limite: limita materială şi morală.

Din capul locului, cred că nu mă înşel, când revoc în memoria On. Camere, că tocmai contele Apponyi Albert, a fost acela, care a argumentat în modul cel mai eclatant, că legile, cari statoresc drepturi, trebuie aplicate în sens estensiv şi nu restrictiv. Ori de ce lege ar fi deci vorba, îndată ce aceasta statoreşte drepturi pentru complexul popoarelor, nu e permis să i-să pună stăvile şi dacă totuşi i-se pun, se comite încălcarea legii. (Zgomot).

Dar abstragând dela aceasta, e cu neputinţă de admis, ca guvernul să determine limita morală în esecutarea legilor, căci doar limita morală e pendentă de concepţia subiectivă, iar a face pendentă esecutarea unei legi dela concepţia subiectivă a unui individ nu înamnă altceva, decât a sancţiona neexecutarea legilor. De altcum interpretarea dlui ministru e cu totul de prisos, deoarece însăşi legea determină limita, când în §-l 1. tratează despre posibilitatea guvernării şi a praxeii administrative. Aşadar legea însăşi fixează expressis verbis ca limită a posibilităţii praxa administrativă şi guvernarea.

Când aşadar dl ministru merge pe o astfel de cărare, fie-mi permis să declar, că drumul acesta e drumul violării legii.

O altă enunţiaţie a Stim. dl ministru e, că în ţara aceasta nici legile şi nici DV. n'aveţi să recunoaşteţi popoare sau rasse ca subiecte de drept public.

Că într'adevăr legea ne recunoaşte de subiecte de drept public, reiese chiar din §-ul 1. al aceleia, în care se spune „toate naţionalităţile, cari locuiesc în ţară;“ evident dar, că însăşi legea recunoaşte naţionalităţile. Dar abstragând dela aceasta, însăşi legea de naţionalităţi asigură mai multe drepturi naţionalităţilor. . . .

Baloghy E.: Singuraticilor!

. . . însăşi legea spune, că putem înfiinţa şcoale, reuniuni, şi că chiar limba autorităţilor legislative e de a se statori în proporţie cu numărul popoarelor conlocuitoare. Astfel stând lucrul, nimeni nu poate spune, că legile noastre nu recunosc naţionalităţile, ca subiecte de drept. Mai mult, când cu înfiinţarea bisericii naţionale a Românilor şi Sârbilor, DV. este enunţiată în lege: cum puteţi spune că naţionalităţile nu pot fi considerate de subiecte de drept public? Ele există ca atari de bună samă . . . vorba e numai, că până unde se extinde sfera de activitate a acestor subiecte de drept? Şi aici residă deosebirea dintre noi. DV. vreţi să ne-o croiţi cât se poate mai strimt, iar noi vrem s'o estindem cât se poate mai tare. Din punct de vedere al dezvoltării ţării şi a intereselor ei oare ce e mai corect: suprimarea drepturilor sau extinderea lor? Cred că ori-ce om cugetător va fi de părerea, că punctul corect este estinderea drepturilor şi nu suprimarea lor. (Aprobări în centru.)

Dar st. d. ministru de culte a mai spus ceva. A spus că guvernul actual nu se poate purta cu încredere faţă de noi, când noi cu purtarea noastră nu i-am dat prilejul spre aşa ceva. Dacă e vorba, că cine să dea prilejul de încredere cu purtarea lui, acel care are în mână puterea sau cei slabi, cred că răspunsul ar fi: numai cei puternici; căci noi cei slabi numai aşa i-am da celui puternic prilejul să se încreadă în noi, dacă am suferi să ne asuprească şi să ne îmbuce. Tocmai pentru aceea, cel puternic, căruia îi stau la dispoziţie toate mijloacele ofenzive şi defenzive, trebuie să facă paşii, cari să ne convingă, că putem avea încredere în el. (Aşa e! în mijloc).

Dar, On. Cameră, enunţiaţiunea dlui ministru de justiţie este o suficientă dovadă, că actualul guvern nu numai din punctul de vedere al naţionalităţilor, dar nici diu punctul de vedere al consideraţiilor generale nu umblă pe calea, care am aşteptat-o dela el, ba nici măcar pe calea aceea, pe care DV, aţi aşteptat-o. Eu sum un membru cu mult mai modest al casei deputaţilor, decât să mă simţese chemat, ca să judec din conzideraţiuni de doctrine juridice, punctul de mănecare al ministrului de justiţie în chestiunea libertăţii presei.

Au făcut-o aceasta şi o vor face în viitor alţi membri mai chemaţi ai camerei. Cu toate acestea îmi ţin de datorinţa să constat, că calea, pe care umblă d. ministru în rezolvirea chestiunii, este calea reacţiunii. Noi, şi cred, că toţi cari se cugetă, trebuie să fim de părerea, că libertăţii de presă trebuie să i-se dea cel mai larg teren. Nici preventiv şi nici ulterior, nu-i permis a reglementa presa, dar mai vârtos nu este iertat să se împedece preventiv apariţia produselor de presă.

On. d. ministru de justitie, în vorbirea sa, îşi motivează procedura manifestată faţă de presă cu aceea că e drept, că libertatea presei este un lucru mare şi sfânt, şi, după părerea sa, inviolabil, dar, asigurarea libertăţii de presă trebuie să stee în serviciul unui scop de-o mai înaltă cuprindere, şi că faţă de libertatea presei trebuie să se apere morala publică şi interesele statului naţional. Aceasta poate fi adevărat, dar DV. nu veţi tăgădui, că aceasta vedere

e subiectivă şi nu veţi tăgădui că concepţiunea fiinţei statului naţional, pe cum şi a moralei publice, poate să fie feliurită. Căci, oare sunteţi siguri DV., că acela, care azi corespunde moralei publice, a corespuns şi înainte de aceasta cu 100 de ani, şi că acela, care corespunde azi, va corespunde oare şi după 100 ani? Nici decât, deoarece concepţiunea moralei publice precum şi a fiinţei statului naţional încă este supusă evoluţiunii şi schimbării, iar ca noi, să credem prin lege unui om, ori cine ar fi acela, apreţierea, că cineva întru cât corespunde moralei publice şi concepţiunii statului naţional, acesta, socot, că peste tot n'are înţales, şi a face aceasta ar însemna a supune judecăţii unuia dezvoltarea fi-rească a acestor lucrări.

Astfel în chestiunea libertăţii de presă, punctul meu de vedere este, că presei să i-se dea cea mai mare libertate posibilă, ca ast mod să deprindem publicul, ca el însuşi să-şi ştie deosebi în presă, ce-i bun, şi ce-i rău. Căci în multe state nici preventiv, nici ulterior, nu există regulamente contra presei, şi sunt ţări, unde în presă să poate comite lesa majestate, proclamarea republicei, cu un cuvânt atacarea tuturor atributelor statului, fără a fi produs vre-odată terorism, şi fără a pune piedici în calea vieţii de stat. Căci dacă manifestarea părerilor presei este deplin liberă, atunci însuşi publicul învaţă a face deosebire, căror articoli de presă să le creadă, căror enunţiaţiuni să le dea importanţă, cari să şi-le însuşească şi cari să le respingă ca pe unele ce sunt rele? Nu există On. C. plantă, care să nu conţină şi venin, şi în lumea plantelor sunt nenumărate, cari sunt mortal otrăvicioase. Acum dacă cu privire la utilizarea singuraticelor plante s'ar fi luat dispoziţiuni poliţiale, atunci poporul nici când n'ar fi putut dela sine învăţa, care plante sunt bune, şi care sunt otrăvitoare, dar dacă aceasta să condece judecăţii libere a poporului şi bunei sale chibzuinţe, atunci poporul învaţă, pe care să o arunce laoparte şi din care cât să folosească; şi astfel fac şi alte fiinţe vietuitoare. Întocmai şi în presă să află multă otravă şi materie rea, dar de aci nu urmează, că presa trebuie să o încătuşăm, că mănuitoriului puterii de stat să-i dăm prilejul s'o dirigă după bunul său plac; ei rezultă, ca să se dea ocaziune cu deplină libertate, ca prin instituţiunea libertăţii de presă, însăşi presa să instrueze publicul, care produse de presă să le privească vrednice de atenţiune, şi pe cari să le lapede. Şi va asigur, că convingerea poporului cu mult mai bine va alege, ce este pentru sine bun, decât procurorul, carele în prima linie are în vedere politica şi multe alte interese.

Abstragând dela acestea, faţă de actualul conducător al portofoliului de justiţie, pentru aceea n'am încredere, căci nu s'a prezentat înaintea Camerei cu o atare idee, carea de fapt să fie potrivită pentru ameliorarea şi promovarea justiţiei. Căci dl ministru de justiţie în total zice numai, că nisuşte spre ameliorarea justiţiei. Dar, On. Cameră, eu nu cred, că este în lume ministru de justiţie, care n'ar enunţa că scopul său este ameliorarea justiţiei; lucrul principal este însă, că această ameliorare cu ce fel de mijloace doreşte s'o ducă la îndeplinire. Convingerea noastră este, că aceasta altcum a se ajunge, decât prin introducerea judecătoriei ambulante, — este cu neputinţă, pentru-că la noi nisuinţa poporului de a fi sancţionată justiţia cu anumite represalii, nu se poate corege altfel, decât introducând în judecătoriei, instituţiunea judecătoriei ambulante, carea singură poate realiza nemijlocirea şi omiterca cheltuielilor de proces. (Zgomot neîntrerupt în stânga şi dreapta).

Prezidentul (sună): Rog linişte!

— Ar dura prea mult, dacă fie-care portofoliu l'aş lua unul câte unul la desbatere. Dar să-mi fie permis a constata în generalităţi, că conducătorii actuali ai mi-

nisterelor de interne și agricultură, mai ales cu aceea chestiune nu s'au ocupat, care chestiune în zilele noastre este de cea mai mare importanță, iar asta nu este alta, decât chestiunea emigrării poporului și tot de odată modalitatea de-a împedea primejdiile mari și pierderile economice, ce isvorește din emigrarea poporului. Eu regret din inimă, — și chiar aceasta este una dintre cauzele, cari nu mă lasă să fiu cu încredere față de acest guvern, — că membrii acestui guver să ocupă cu alte chestiuni, și nu se nisuesc a sana și împedea greșeli și scăderi, cari cu ușurință pot duce această țară la marginea prăpastiei. Atare este emigrarea. Această chestiune numai pe cale instituțională să poate rezolvi cercetând cauzele emigrării. (Sgomot).

Poate că pe DVoastră vă plictisește, dar aceasta este o chestiune cu mult mai importantă, decât să se poată comite marea greșală, ca în cursul unei debateri de-o săptămână o singură interpelare, să nu se facă în interesul aceluia, cari, părăsindu-și pământul patriei și moșile strămoșești, sunt siliți să iele lumea în cap, din cauză, că instituțiile acestei țări nu sunt potrivite să le asigure traiul de toate zilele.

Causa emigrării este, că traiul se scumpește, iar isvoarele de venit scad. În urmarea aceasta, care poate fi chemarea noastră? Aceea de-a mări isvoarele de câștig. Iar aceasta nu să poate ajunge altcum, decât exclusiv dacă vom îmbunătăți câștigul de vară al poporului, și vom da prilej să câștige și iarna. Dacă vom considera, că agricultorul lucră patru luni, și din câștigul acestor patru luni trebuie să se susțină două-spre-zece luni, atunci să nu vă mirați că acel agricultor emigrează; și mai virtos să nu vă mirați, dacă și în acest câștig de patru luni este spus unui jaf adevărat. Deci on. Camera, de-oparte trebuie să le facem cu puțință un câștig de iarnă, iar de alta trebuie să nimicim mijloacele, cari le împedecă sau le micșorează câștigul de vară. Trebuie să reglementăm contractele secerișului. Căci dacă încheiăm contracte private, atunci, ca acelea să fie executabile, mai întâiu trebuie să se pornească proces, apoi trebuie să se aducă sentință și încă nici sentința nu-l poate obliga pe om, ca personal să îndeplinească ceva serviciu, ci numai ca să presteze ecivalentul real al celuiia. Contractele de seceriș, însă, sunt provăzute cu atare sancțiune, încât muncitorul fără ori-ce fel de sentință judecătorească este obligat la îndeplinirea personală a muncii cu asistență gendarmărească. (Sgomot). Sanarea acesteia nu poate fi alta, decât, că aceste contracte înainte de a să provede cu clausula executivă, să fie revizuite prin mediul chemat spre aceasta, căci a prevedea cu sancțiune atari contracte, din cari muncitorul are la zi numai 30 cr. câștig curat, e tiranic (Strigăte în stânga: Nu cunoști împrejurările!) Le cunosc foarte bine, câștiga 30 cr.!

Aceasta este neapărat de lipsă, dacă vrem să ajungem... (Sgomot).

Prezidentul: Rog liniște.

... Ca în această țară nime să nu să tânguiască de o tractare nedreaptă.

Dar în afară de acestea colonizarea corectă este mijlocire, care poate împedea emigrarea, mai departe scutirea de dare al minimului averii.

Nu pot atrage în destul atențiunea On. Camere și a On. guvern, nici asupra împrejurării, că fără introducerea apărării căminului nu să poate împedea în țara aceasta emigrarea. Căci emigrarea de-o parte o provoacă puținătatea câștigului, iar de altă înglodarea în datorii. Chiar pentru aceasta apărarea căminului este chemată să împedecă înglodările în datorii, și să asigure inexpugnabil pentru toți moșia strămoșească ca cel mai sigur izvor de trai.

Nu doresc a mă ocupa mai pe larg

cu singuraticile portofolii, țin însă a face la enunțatiunile dlui premier, ca ministru de finanțe, câteva reflexiuni scurte. Ca un rezultat luptelor politice din urmă a fost salutat scutirea de dare a minimului de existență, și darea progresivă. Deci cu încordată așteptare am întâmpinat enunțatiunea, pe care premierului țării, ca ministru de finanțe, privitor la estinderea și modul realizării acestor reforme de mult dorite. Enunțatiunile de deunăzi ale dlui premier, însă, m'au atins deprimător, căci prospectul, care ni-l'a oferit în aceste chestiuni, nu a corespuns așteptării, cu carea nu numai noi, ci întreagă opiniunea obștească a prvit în fața lui.

Păreră dlui ministru de finanțe în această chestiune este, că progresivitatea nu să poate introduce la dările reale, ci numai la darea de venit. Nu aflu cu totul împedecă această enunțatiune, căci mai întâiu de toate conceptul dării reale și a dărilor personale nu este în destul de marcat în definierea sa. Dar să luăm expresiunea de dare reală, așa pe cum este obiceiul a să înțelege, că adevă, sub dare reală înțelegem darea, care privește un oare-care izvor de câștig sau un oare-care obiect de avere. Astfel, dacă vom lua lucrul așa, darea progresivă nu Vă putea fi introdusă la darea de pământ, la darea de casă, la darea chirilor de casă, la dările întreprinderilor de industrie la darea capitalelor, intereselor și cametelor, la darea de câștig, care de asemenea să referește la industrie. Întreb dară, unde va fi atunci darea progresivă? La darea de venit, cu care vrea să înlocuiască On. d. ministru de finanțe aruncul general după darea de venit. Astfel că dacă On. d. Ministru de finanțe va introduce darea progresivă, așa pecum a pus-o în prospect, vom ajunge acolo, că aceea va fi aplicată numai la o mică parte a dării de câștig de a III-a clasă, și la darea de câștig de a II-a clasă, și în afară de aceasta la darea de venit. Cu alte cuvinte, pe calea aceasta vom ajunge, On. Camera, acolo, că în locul aruncului general, după darea de venit, vor introduce darea de venit, și la darea de venit va fi principiul progresivității, va rămâne însă darea, carea apasă existențele mici și le împedecă fericirea.

Dacă la darea de pământ guvernul nu vrea să introducă progresivitatea, fie-mi permis a indigita, că atunci în privința asta, guvernul actual e mai retrograd de cât marea parte a agrariilor, căci un distins bărbat al agrariilor, — dacă îmi aduc bine aminte, — în anul trecut a zis că și la darea de pământ primește darea progresivă, dar numai până la un anumit maxim de dare, așa că acest agrar propriaminte a devenit adictul dării degresive. La tot cazul așa dară stă cu mult mai aproape de pretensiunea noastră, decât actualul guvern, care pe terenul acesta este hotărât reacționar.

Pe lângă un asemenea sistem, On. Camera, darea progresivă nici un bine nu poate aduce. Pe lângă un asemenea sistem, minimul de avere nu-i altceva, decât un sistem de dare, ce pe existențele mai mici îi scutește de cel mult doi-trei floreni, lucru, care așa cred, este un prea mic preț al luptei, pe care DV. a-ți desfășurat-o în chestiunea aceasta.

Nu vreau să vorbesc pe larg; despre multe chestiuni am făcut mențiune, a căror dezbateră este cu mult mai importantă, decât a perora despre alte lucruri glăsuitoare. Nu vreau să intru cu deamăruntul în meritul chestiunilor, căci și așa nu peste mult vom avea prilej de a ne ocupa aici în cameră cu acestea chestiuni în mod temeinic, și în afară de ori-ce neînțelegeri. De data aceasta mă mărginesc în total numai la accentuarea faptului, că noi atunci când ne arătăm neîncrederea față de acest guvern, lucrăm după cea mai bună convingere a noastră, și anume pentru-

că noi nu dorim nimic, ce n'ar fi just, nu pretindem nimic, ce porceazănd din resonul acestui stat, politicește nu ar fi cu rost, și noi toate câte le dorim și le vrem, Vi le spunem DV. sincer, pentru-că DV. să vedeți împedecă chipul, pe care vrem să Vi-l prezentăm și calea, pe care înaintând, sigur se poate promova fericirea acestei țări.

Eu în activitatea acestui guvern văd oare-csre progres; văd că în unele lucrări și manifestațiuni ale sale sunt și concepțiuni de acelea, pe cari la guvernele de mai înainte nu le-am experiat. Dar lipsește concepția de-o cuprindere mai largă. E o petecire numai, dar mi-e teamă, că după cusut să Vă rumpe.

Dar să-mi permiteți, DV. pe cum și noi, nu putem avea alt scop, decât a ne strădui spre fericirea popoarelor acestei țări. Deosebirea între noi este numai aceea, că drumul, pe care DV. fați ales, nu este pregătit cu mijloacele moderne ale ideilor umane, acela nu este un drum de țară, ci numai o îngustă cărare, care foarte ușor poate duce spre perzare, și chiar pentru aceea noi pe DV. pe această cale nu Vă vom urma.

On. Camera, noi față de acest guvern nu avem încredere și în urmarea acesteia proiectul de lege nu-l votăm. (Aprobări pe băncile naționalităților).

Înștiințare.

Se aduce la cunoștința onoratuini publice române, că cursurile „Școalei pentru economia și industria de casă” pentru anul școlar 1906/7. se vor începe în 15 Sept. n.

În anul școlar 1906/7. va funcționa atât secțiunea economică a școlii, cât și cea industrială.

I. Instrucțiunea secțiunii economice, care stă sub conducerea d-șoarei Veturia Papp, va cuprinde: a) învățământ practic: pregătirea bucatelor și a pâncii; conservarea legumelor și a poamelor; curățirea și ținerea în ordine a locuinței; grădinăritul; spălatal, călcatul și îngrijirea rufelor; confecționarea rufelor; b) învățământ teoretic: economia de casă, chemia bucatăriei, contabilitatea, igiena, îngrijirea bolnavilor; literatura română.

Elevele, ai căror părinți sau îngrijitori nu sunt în Sibiu, au să locuiească în edificiul școlii. Strada Baier Nr. 1. (edificiul „Albinei”).

Se vor primi numai eleve, cari au împlinit 15 ani și au terminat cel puțin școala elementară.

Instrucția va fi exclusiv în limba română. Se va conversa însă și în alte limbi. În deosebi în limba magiară și germană, dar numai în pauză și la masă.

Taxele prescrie: 1. Fie-care elevă internă va avea să solvească o taxă lunară de K. 50.—, din care se vor achita spesele efective ale școlii, cu excepțiunea remunerațiunii instructorilor, pe care o achită reuniunea din ai său. 2. Fie-care elevă externă va avea să solvească o taxă lunară de K. 40.—, pentru care va primi și amiaza și oșina.

Taxele sunt a se solvi tot pentru trei luni anticipativ.

În caz, că o elevă înscrisă deja întreprinde cursul fără motive acceptabile, e datoră a despăgubi reuniunea pentru fie-care lună a anului școlar cu câte K. 10.—.

Elevele interne au să aducă cu sine: saltea, plapomă, 2 perini, 2 schimburi pentru pat $\frac{1}{2}$ duzină din rufele necesare, 6 ștergare pentru bucatărie, piepten, perie pentru cap, perie pentru diuți, hainele necesare. Șorturile pentru bucatărie și-le vor face elevele însă-și; dar șorturi pentru casă au să aducă cu sine.

Cursul se începe în mod regulat la 15 Septemvrie n. și se termină la 15 Iulie n.

II. Instrucțiunea secțiunii industriale, care stă sub conducerea d-șoarei Alexandrina Teranu, va cuprinde: cusut, croit, împletit cu mașina, tors și țesut.

Elevele pot fi interne și externe. Cele interne vor avea să solvească pentru întreținere o taxă lunară de K. 50— și didactru lunar de K. 10—.

Elevele interne au să aducă cu sine: saltea, plapomă, 2 perini, 2 schimburi pentru pat, 1/2 duzină din rufe necesare, piepten, perie pentru cap, perie pentru dinți, hainele necesare.

Cursul se începe în mod regulat la 15 Septembrie n. și se termină la 15 Iulie n.

Pentru amândouă cursurile informații se pot primi dela conducătoarea școlii, d-șoara Veturia Papp, Sibiu, Str. Baier Nr. 1.

Comitetul

„Reuniunii fem. rom. din Sibiu“.

AVIZ.

În chestia organizării clubului parlamentar al partidului nostru național ni-să comunică următoarele:

1. Deputații dietali aleși pe baza programului partidului național român, constituie un club politic parlamentar.

2. Fie-care cetățean din patrie, aderent la programul partidului național român, poate să fie membru extern al acestui club.

3. Înscirerea membrilor să începe cu publicarea acestui conclud. și să încheie cu sfârșitul lunii Septembrie a. c.

4. Pentru acoperirea speșelor clubului, fie-care membru trebuie să contribuie cotizațiunea statornică prin hotărârea clubului. De astădată să fixeze 12 cor. la an.

5. După înscrierea membrilor, să va supune desbaterilor unei adunări generale, proiectul de organizație în toate detaliile sale.

6. Coalele de subscriere, cu cotizațiile membrilor externi ai clubului, sunt a să trimită la adresa unuia din Dni Dr. Teodor Aronhul în Dej, Dr. Coriolan Bredicean în Sibiu, Dr. Ioan Suciu în Arad, Dr. Aurel Vlad în Orăștie.

7. La sfârșitul lui Septembrie a. c. membrii clubului vor fi invitați la conferință în Budapesta, în chestia organizării clubului. Budapesta, 5 Iulie 1906.

George Pop de Băsești, Dr. Teodor Mihali,
Dr. Vasile Lucaciu.

Expoziția română.

Excursia aranjată de noi pentru vizitarea expoziției române pleacă din Blaj, Duminecă noaptea la 19 August n. c., întâlnirea va fi la Brașov. Plecarea din Brașov, Luni dimineața în 20 crt. la oarele 11 35 min., sosirea în București la 8 oare 5 min. sara.

Taxa de călătorie e 35 coroane, pentru care excursioniștii primesc bilet de clasa a III-a dela Predeal—București și înapoi, cuartir și cost pe 3 zile, vizitarea gratuită a expozițiunii și arenele romane.

Însinuări se primesc până la 15 August n. dim. trimitând taxa.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. În ziua doua de Rusaliu a sfârșit arhidiaconul G. Șuta în comuna Tămăia 4 cruci, ridicate

curat din oferte benevole a credincioșilor în suma aproape de 400 cor. Din număratoarele oferte, este mai remarcabil oferta de 96 cor., drept spese legale alor 8 cărași, cari au vectorat la alegerea din Cărașeu 44 alegători români, fostului candidat de ablegat părintelui Constantin Lucaciu. Acești 8 credincioși și anume: Nuț Rus, Georgiu Marchiș T. N., Nuț Pop, Gavrilă Bușecan, V. A., Nuț Bușecan, V. A., Georgiu Gitta a Simeon, Georgiu Jurge N., Georgiu Chiș T. suma întreagă primită o au donat pe scopul indicat, fără ca cineva să-și fie reținut nici un fier. Mai în colo oferte mai mari au făcut: Andrei Nistor 43 cor., Văd. lui Andrei Maxin 43 cor., celelalte sunt oferte mai mici, dela mai mulți credincioși. Despre aceste donațiuni s'a luat act revăzut prin protopopul districtual și ca document depus în arhivul parohial. Tuturor marimimoșilor contribuitori și pe această cale, li-se exprimă mulțămia. Tămăia, la 6 Iunie 1906. — Romul Marchiș, paroh gr.-cat.

Fondurile arhidiecezane. Se constată primirea următoarelor sume:

Internatul de fetițe: Florian Petran, Almaș, cor. 15.— Augustin Marcu, Ciurbrud cor. 8.— Simeon Marcu, Gârbova-inf., cor. 8.— Ioan Boeriu, cor. 25.— Ales. D. Doneșcu, Vasláb, cor. 10.— Nicodim Rusu, Vasláb, cor. 5.— Ales. Papiu, cor. 56.— colectate în loc de cunună pe mormântul rep. Silvia Arieșan, — Ioan Micu, Sevesreni, cor. 7.— Izidor Butnar, Roșia, cor. 6

Fondul subsidiar: Eugen Șancu, Ceteiuș, cor. 9.— Iuliu Socol, Cean, cor. 5.

Masa studenților: Iuliu Socol, cor. 5.— Dr. Emil Târnavăan și soția, cor. 20.— Întru amintirea repaus. Dem. Racotău.

Blaj, 31 Iuliu n. 1906.

Cassa centrală arhidiecezană.

Concurs. Societatea „Transilvania“, fundată în 1867, pentru ajutorul studenților și elevilor meseriași români din Transilvania și părțile ei, publică concurs pe ziua de 1 Septembrie n. 1906, pentru următoarele două stipendii: a) Stipendiul „Al. Papiu Ilarian“ de 1800 lei anual pentru studiul științelor politice și de stat, combinate cu finanțele și economia politică; b) Un stipendiu de 800 lei anual, pentru filosofie, la una din facultățile ungare. Condițiunile ce trebuie să intrunească concurenții pentru stipendiul „Al. Papiu Ilarian“ sunt: Să aibă titlul de doctor în drept la una din facultățile ungare. Pe lângă titlul de doctor, vor mai prezenta, actul de naștere, cu care să dovedească, că este român și n'a ajuns etate de 30 ani, certificat medical, ca se află pe deplin sănătos. Stipendiul se acordă pe timp de doi ani începător cu anul școlar 1906—1907. Studiile le va urma în Germania și de preferință la Berlin. Condițiunile pentru stipendiul de 800 lei sunt: Testimoniul de maturitate, Actul de naștere, Actul de paupertate autentificat de notarul public sau de o altă autoritate competentă. Certificat medical că este pe deplin sănătos. La acest stipendiu, vor fi preferiți acei din concurenți, cari vor proba că sunt pregătiți și pentru ramura științelor naturale. Stipendiul se acordă cu începerea anului școlar 1906—1907, pe tot timpul cât durează cursurile, după regulamentul facultății, unde va urma studiile. Cererile se vor adresa d-lui G. Missail, președintele Societății, strada Grățioasă, 2 până în ziua de 25 August n. Ori-ce cerere sosită după data menționată mai sus, se va considera ca nevenită. Concurenții, cari vor reuși și vor dobândi stipendiul, sunt obligați a trimite comitetului la finele fie-cărui semestru școlar certificat de frecventarea cursurilor și progresul obținut la studii, rezultatul fiind negativ, i-se va retrage stipendiul. De asemenea vor da obligațiune autentificată de notarul public, prin care se îndatorește a rămânea în patrie după terminarea studiilor, în cas contrar, vor fi urmăriți pentru rambursarea sumelor cheltuite pe tot timpul studiilor. București, 23 Iulie 1906. *Comitetul.*

Convocare. Onorații membri ai desp. Reghin al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, pecum și toți sprijinitorii acestei instituțiuni, sunt invitați prin aceasta a lua parte la *adunarea cercuală*, ce se va ține la 10 August n. 1906, în pavilionul din parcul orașului Reghinul-săsese.

— Desp. XII. „Alba-Iulia“ al „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român“. Iși va ține *adunarea cercuală ordinară*, Duminecă în 12 August n. 1906, în comuna Teiuș.

Petreceri. Societatea meseriașilor din Blaj, invită la *petrecerea de vară*, ce va avea loc Duminecă în 5 August n. în sala de gimnastică a gimnasului din Blaj.

Asigurați-vă! Acesta e cuvântul aproape norocitor, ce trece ca un fulger prin urechile tuturor, ne atinge mintea și face să se deștepte voia, gata de a-l urma. Asigurați-vă pentru ceasul morții, ca să aveți cheltuielile necesari pentru îngroparea voastră; asigurați-vă viața, ca să puteți lăsa urmașilor vostri o mică avere, pe care altcum n'ați fi putut-o cruța; asigurați-vă pentru vremea, când puterile voastre slăbind, nu vă veți mai putea câștiga pâinea de toate zilele; asigurați-vă copilele voastre, ca să aveți ce le da zestre, în ziua cununiei; asigurați-vă grâul, fânul și toate edificiile câștigate cu osteneală îndelungată, pe cari nu chibrit, un joc de copii, le poate preface în prav și cenușe. Iată câte-va pilde, cari așa de mult spun:

În Baia-mare s'a asigurat în 1 Febr. 1905, un bărbat de 28 de ani. Un an în urmă se bolnăvește de influență, și moare în 13 Febr. 1906. Plătise cor. 130.— premin, însă cu această sumă nelăsemnată a asigurat ereziilor sei cor. 5000. bani gata, cari au și ridicat acești bani cu mulțămia dela banca de asigurare „Transilvania“ din Sibiu. — Informații da și redacția foii.

Mulțămia publică. Cu ocaziunea petrecerii aranjate în Copalnic-Mănăștur, la 15 Iulie n. au binevoit a suprasolvi următorii domni: Părintele Dr. Vasile Lucaciu 30 cor. Dr. Ioan Tatar 2 cor. Sonica Oltean 1 cor. Dr. Gavril Buzura 3 cor. Ioan Chindriș 1 cor. Ioan Petruț 1 cor. Alesiu Latiș 2 cor. Vasile Muste 1 cor. Ioan Oltean 3 cor. Dr. Victor Nyilvan 6 cor. Aurel Pop 1 cor. Andrei Pop 2 cor. Demetriu Ciontea 4 cor. N. Câmpian 2 cor. Dr. Victor Colceriu 2 cor. Augustin Pop 2 cor. Ioan Brândușan 2 cor. Primească marimimoșii domni și pe aceasta cale cele mai mari mulțămite. Au încurs de tot 391 cor. din cari subtragându-se spesele în suma de 264 cor. 88 fil. au rămas 126 cor. 12 fil. care sumă s'a dat în mâna curatorimii din Rușor. — Vasile Botha, cassar.

Necrolog. † *Silvia Alma Petran*, fostă elevă de clasa II-a civilă a internatului „Pavelean“ din Beiuș, după un morb îndelungat și consumător, suferit cu resignațiune creștinească și împărtășită cu s. sacrameente ale muribunzilor, a renașut la 24 Iuliu a. c. în frageda etate de 14 ani.

Odihnească în pace!

Posta redacțiunii.

N. B. De astă dată nu să poate! Motivele, credem, că le cunoașteți și dvoastră.

Luncanii. Un apel așa lung, împărțiat în broșură tipărită, de ce l'am mai reproduce și noi, mai ales când autorii n'ă necunoscuți.

Mai multora. Vă rugăm de răbdare, vor urma pe rând toate.

În prăvălia de băcănie, coloniale, etc. V. POP din Blaj se primesc doi învățăcei români din casă bună, cari pe lângă limba română să mai știe vre-o limbă.

PARTE SCIENTIFICĂ-LITERARĂ.

Spiritismul.

(Continuare.)

Activitatea aceasta extraordinară a inconștientului, Wickede, și după el Gutberlet, o constată și în somnul natural. Aci de multe ori vorbim fluent o limbă, pe carea de-abia o cunoaștem, iar în limba maternă facem figuri și întorsături, pe cari nu le putem face în starea de trezie.

Explicarea aceasta a scrisorii automate pe calea sugestiunii o admite și *Camil Flammarion*, vestitul astronom francez. El încă fusese spiritist și încă mediu vorbitor până în Iunie 1899, și scrisese mai multe cărți astronomico-spiritiste, ba dictase chiar și lui Allan Kardec o carte întreagă, despre care el credea, că ar fi dictat-o din inspirațiunea spiritului lui Galilei. În Iunie 1899 însă o rupe cu spiritismul, și scrie un articol în „*Annales Politiques et Littéraires*“, că: a greșit când a servit spiritismului; și a greșit când a dictat în ședințele lui Allan Kardec o carte întreagă, ca inspirată de spiritul lui Galilei: Zice mai departe, că întreg spiritismul, dacă nu se bazează cumva pe rătăcire, de bună samă, că se bazează pe sinamăgire, și de cum, în general vorbind, medii sunt cei ce cugetă, vorbesc și scriu, influențați de personalitatea proprie; întocmai așa a stat și el sub autosugestiune, și dictatele presupuse ale spiritului lui Galilei n'au fost altceva, decât fructele vieții sale psihice.¹⁾ — Și deja înainte de el ne făcea atenți la aceasta dl Hașdeu²⁾: „Iscălitura (dela scrisorile automate) se datorește totdeauna sau aproape totdeauna auto-sugestiunii lui medium, afară numai de cazul când ea reproduce întocmai modul, cum subscrisa reposatul“.

Să trecem acum la *formarea literelor din scrisoarea automată*. Formarea acestora Gutberlet o explică analog cu cuprinsul scrisorii. Căci e constatat, zice el, că noi în urma dedării îndeplinim anumite lucruri fără să fim conștienți de ele. Așa de ex. mergând, involuntar ne ținem echilibrul, când se schimbă suprafața pe care umblăm. Tot așa se întâmplă și când scriem, cetim, cântăm, etc. În cazurile acestea formăm și culegem literile, respective dăm tonurile, fără să ne cugetăm la ele; pe când altul, care nu e așa de dextru se cugetă mai întâi asupra literii, etc. Și s'a constatat și la câni, că chiar și dacă li-se iea creierul cel mare, centrul imaginilor conștiente, ei încă tot mai morăie pe câtva timp, dacă li lovim. Aceasta provine din dedare. Lovitura noastră produce în el o impresie oarecare, fie cât de debilă, fără să treacă impresia aceasta în creierul cel mare. Tot așa se întâmplă și cu formarea literilor în scrisoarea automată. Ele se formează, fără ca omul să fie conștiu de ceea ce face.

Tot cu ajutorul inconștientului explică Gutberlet și *vedenia*, ce o are mediul: de a vedea spirite, de a le auzi șoaptele, și de grăi cu ele. Exemple analoge avem în vis, când ne întâlnim cu fel de fel de ființe reale ori închipuite, vorbim cu ele, le auzim vorbele, și le credem reale, căci numai rare ori se întâmplă să fim conștii în somn, că e vis, și nu realitate.

Răspunsurile, pe cari le dau mesele prin bătători, le explică așa, că: dacă și numai unul din experimenterii ar ști răspunsul la întrebare ori s'ar aștepta la el, pulsațiunile mușchilor acestuia ar fi de ajuns să dirigeze bătătorii ori arătătorii literelor, când se formează lanțul.

Elevarca mediilor în aer Gutberlet nu o vede imposibilă pe cale naturală, dacă să iea în socotină puterea cea mare, ce o deprinde sufletul asupra trupului. Influința aceasta extra-ordinară a sufletului se manifestă în somnambulismul natural. Aci vedem că lunaticul umblă pe coperișe și pe pârcașe, fără nici o șieală ori groază de a cădea, cu toate că treaz fiind nu s'ar încumeta la așa ceva.

Celelalte fenomene spiritiste însă, cum ar fi: mișcarea și ridicarea obiectelor de sine, sunetele, schimbările de pond ale corpurilor, fenomenele aportului, flacărele și globurile luminoase; materializările, fie ele perfecte ori imperfecte; scrisorile directe; influința asupra busolei și asupra dinamometrilor; străbaterea unor corpuri pîntr'altfel: Gutberlet recunoaște, că în stadiul de astăzi

al științelor nu se pot explica pe cale naturală. Motivele sunt: Pentru că „influința sufletului în afară de trup e cu neputință“, și de asemenea „e cu neputință influința lui în depărtare“. Dar, adaugă el, că multe din fenomenele acestea sunt false, și de multe ori e și sinamăgire la mijloc. Dacă totuși ar fi adevărate faptele acestea, și nu s'ar putea explica de locul locului pe cale naturală, atunci trebuie să recurgem la ființe, cari sunt afară de om, și cari nu pot fi alte, decât spiritele rele. Aceasta, zice el, se poate deduce din natura fenomenelor spiritiste, și din opoziția ce o face spiritismul religiei creștine.

Hipoteza aceasta a lui Gutberlet, dacă luăm în socotină numai fenomenele făcute în prezența mediului; și din acestea iarăși numai pe acelea, pentru explicarea cărora s'a introdus, în multe puncte e admisibilă. Dar dacă luăm în considerare și molestările spiritiste, ori chiar și numai fenomenele de mai sus, pe cari voia să le explice ei, și le examinăm mai de aproape, ea se dovedește de nesuficientă pentru explicarea lor.

α) Și aievea noi avem și fenomene spiritiste fără mediu, — vorbesc numai despre acelea de cele, cari presupun inteligență, căci numai cu explicarea acestora se ocupă Gutberlet. — Acolo avem de ex. cazul din mănăstirea din Turin. Al cui inconștient a fost, cel ce roștia cuvintele: „Nu vreau ca sora N. să depună voturile?“ Al cui inconștient a fost cel ce întreba pe arhiepiscopul, că ce caută acolo, și care mai apoi a început să-l injure pe el și pe secretariul său? De bună samă că nu inconștientul noțiției, și nici al celorlalți, pentru că aceștia nu se așteptau la atari răspunsuri, și apoi chiar și când s'ar fi așteptat, încă tot nu s'ar fi putut *auzi cuvinte*. Halucinația indivizilor, adevărată a arhiepiscopului, secretariului, noțiției, superioarei și a confesariului, încă nu se poate presupune, pentru că nu pot să halucineze mai mulți înși în aceeași formă. Ar fi putut de ex. să i-se pară arhiepiscopului, că ar auzi injurăturile, — presupunând, că s'ar fi cugetat la ele, — dar a fost imposibil, ca aceleași injurături să le audă și ceilalți.

β) Acum să trecem la explicările lui G. ^{Alibali} ^{la} ^{ant} ^{practică} ^{la} ^{scrisorile automate}. ^{Lugoi} ⁱⁿ ^{conservare} ^{mediiului}. — Aceasta în multe cazuri e adevărat, și de aceea și făceam eu observarea la clasa a VIII-a a fenomenelor spiritiste, zicând că nu mă ocup cu scrisorile automate, pentru că ele în multe cazuri pot fi înșelăciuni sau sinamăgiri. Dar nu e adevărat, că scrisorile automate *totdeauna* ar proveni dela inconștientul sau autosugestiunea mediului. Pentru că avem destule cazuri, când mediul n'are nici idee despre comunicațiunea, ce o face, și despre limba în carea scrie. De exemplu ni-ar servi dl Hașdeu în locurile citate cu mediul Cosmovici. Dl Cosmovici n'avea nici idee de limba rusească, în carea a comunicat dlui Hașdeu, să vadă de „*Magnum Etymologicum Romaniae*“. De asemenea n'avea nici o cunoștință despre cele nouă stele și despre bunica evreică a dlui Hașdeu, căci dl Hașdeu nici ficei sale nu-i spusese nimica, despre neamul bunicii sale, până fusese în viață. Comunicările de soiul acestora, nu pot proveni așadar dela inconștientul sau autosugestiunea mediului, căci dacă n'ai nici o cunoștință într'o direcție oare care, inconștientul, pe care noi l-am chema fantazie, nu poate să fabrice nimica în direcția aceea.

În ce se ține de *formarea literelor din scrisoarea automată*: aceasta însă se poate admite până la un loc, adevărat până acolo unde-i vorbă despre dedare. Și așa noi vom putea forma literile cu cari ne-am dat, și fără să fim deplin conștienți, dar nu vom putea forma litere din un fel de scrisoare, pe carea nici nu o cunoaștem.

γ) *Vedenia*, ce o are mediul, dar numai el, despre lucruri și persoane, pe cari alții nu le văd și nu le aud, poate fi efectul autosugestiunii, dar dacă acestea le vor vedea și le vor auzi și alții, atunci nu mai poate fi vorbă de autosugestiune. Pentru că nu se poate, ca la mai mulți înși, cari nu știu nimica unul de altul, să li-se pară într'o formă unul și același lucru închipuit.

(Va' urmă)

¹⁾ Woknberg, pag. 83-84.

²⁾ „Sic cogito“, pag. 158.

Dracul în școală,

Povestire populară, tradusă după Bolanden de
Augustin Paul.

(Continuare .

13

Invitatul se ridică ca înțepat, își dădu capul cu mândrie spre ceafă și măsură surizând pe mesager din creștet până în tâlpi. „La Sfinția Sa? Cine-i acesta?”

„Parohul nostru“, răspuse mirat omul și gândia: „Ce om prost! La orgă nu știe cânta, acum văd că nu știe nici măcar că parohului i-se zice Sfinția Sa“.

Surisul fără semnificațiune a lui Knack se prefăcu în suris batjocoritor.

„Spune te rog dlui paroh, că dacă are să-mi comunice ceva, sunt gata să-l primesc aici“.

Crâsnicul se uita uimit la învățător. „Va se zică nu vrei să vii la Sfinția Sa?”

„Nu!“

„Și nu vrei să cânti nici la vecernie?”

„Nu — nici odată! Spune dlui paroh complimentele mele și că eu nu sunt în serviciul bisericeii, ci în serviciul statului. Să-și caute pe altcineva care să-i cânte la orgă!“

Crâsnicul aduse părintelui curiosul răspuns.

Părintele Cunibert nu se arătă surprins. El cunoștea deja din jeremiadele confrăților săi pe elevii ateului Dittes.

„Bine!“ zise el cu blândețe. „Du-te acum la dl Gerstle spune-i complimente și că-l rog să vină la mine“.

După câteva minute apărî cel chemat. Parohul îl primi foarte amabil.

„Ți-am mai găsit o ocupațiune. iubite dle Gerstle; și ce fel de ocupațiune! Una dintre ocupațiunile dtale favorite. Knack repudiează serviciul de organist, — de ceea ce eu mă bucur din inimă, căci așa sunt cel puțin în poziția de a menține pe harnicul nostru organist de până acuma. Dta rămâi așadar în usufructul fundațiunii destinate pentru organist“.

Fața lui Gerstle strălucia de bucurie. „Sărut mâna părinte! Primește mulțumirile mele cele mai ferbinți pentru atâta bunătate!“ zise vesel și fericit modestul bărbat.

„Vezi că s'a întâmplat tocmai așa cum mă așteptam“, continuă Laidelin în care timp niște gânduri triste îi întunecau fața. „Francmasonul, dr. Frick ne-a adus pe cap un jidan și un elev de al dușmanului bisericeii, Dittes. Vor veni zile furtunoase asupra noastră. Să ne rugăm lui Dumnezeu pentru copiii noștri atât de greu amenințați!“

Cu o sfrângere de mână prietenească concedia preotul pe organist.

Crâsnicul povesti întâmplarea nevestei sale, iar aceasta o spuse unei vecine. În câteva ciasuri știea tot satul. Mirarea și scandalizarea erau generale. Tărani s'au supărat foc, auzind de disprețul, cu care tractează învățătorul pe parohul lor.

Săptămânile următoare au mai adăugat la materialul explosibil.

„Nu mai avem voie să zicem rugăciunile la școală“, povestea Roza acasă. „Nici catechismul nu ne mai ascultă noul învățător. Despre Dumnezeu și despre Sfinți nu ne spune chiar nimica“. El nu seamănă de loc cu învățătorul cel bătrân. Face glume mereu și mă ciupește de obraz, spunând că sunt copilă fru-

moasă. Eu nu pot să-l sufer, — este un om urât, care neîncetat tot zimbește“.

„Așa, — așa!“ zise tatăl Rozei, un bărbat tiner cu barba roșietică și cu ochii ageri. El era dintre cei mai bine văzuți și mai bogați în comună, membru în consiliul comunal, om cinstit și cu frica lui Dumnezeu.

„Ceea ce spune Roza, nu-mi place de loc“, zise Kehrwald către femeia sa. „Să nu zică rugăciunile, să nu asculte catechismul? Aceasta nu o putem suferi“.

„Părintele are să-l învețe pe Knack, ce are de făcut“, zise femeia.

„Și dacă părintele nu va fi de ajuns, atunci îi vom ști noi sări în ajutor“, zise Kehrwald și eși din casă cu fruntea încrețită.

Părintele a și încercat să se apropie de Knack, dar fără rezultat. Knack s'a purtat foarte arogant cu părintele.

„Regret foarte mult, că nu pot să-ți implinesc dorința“, răspuse Knack. „Școala este atât de înapoiată în toate obiectele, încât nu-mi mai rămâne timp pentru catechism. Fiică pozițiunea mea oficială nu-mi împune nici o îndatorire față cu dvoastră, trebuie să vă las religia cu totul în socoteala dvoastră. În privința rugăciunilor — aici își ridică umerii în semn de regret și zimbi răutăcios — mă țin exact de spiritul școlii noastre neconfesionale. De ce să ne rugăm? Dacă prin rugăciune așteptăm vr'un ajutor, atunci dărâmam orice temelie științific și ne întoarcem iarăși la barbarie. Sălbaticul ignorant dacă să îmbolnăvește — poate să apeleze la fetișul său, noi preferăm să ne ajutăm noi înși-ne, de când credința noastră într'un ajutor supranatural a devenit șovăitoare“.

Senzațiile lui Laidelin, asupra unor asemenea vorbe din gura unui învățător erau senzații de spaimă și de îngrijire supremă. Fără a răspunde ceva, părăsi sala cu propusul de a lucra în oarele de religie din toate puterile împotriva influenței periculoase a lui Knack. De aceea el începî să vină mai des la școală spre cea mai mare supărare a învățătorului. Timp de câteva săptămâni, supărarea aceasta să manifesta prin mișcări desaprobatoare din cap și din mornăit din ce în ce crescând. În sfârșit a urmat o protestare formală.

„Dle paroh, nu pot permite, ca dvoastră să-mi deranjați aproape în fiecare zi lecțiile!“ zise el spre marea mirare a copiilor. „După dispozițiile legii noastre neconfesionale vi-se pun la dispoziție numai două oare pe săptămână, dvoastră însă veniți aproape în fiecare zi ceea ce trebuie să vă interzic în interesul unei instrucții bine înțelese. Din pricina aceasta vă rog prietenește să părăsiți imediat clasa“.

Părintele Cunibert remase înlemnit. El privea la omul, care cu surisul pe buze arăta în spre ușe. Îi venia să pronunțe niște cuvinte rspre, dar s'a stăpânit, — prezența copiilor atenți impunea precauțiunea cea mai mare.

„Vă rog să veniți puțin încoace!“ zise el și intră în alcovul dela fereastră spre a ascunde dinaintea copiilor conținutul următoarei vorbiri. „Nu înțeleg îndrăzneala dvoastră“, continuă el încet. „Mi-se pare, că văți depășit mult atribuțiile“.

„Dvoastră nu mă înțelegeți, fiindcă sunteți hipnotizat și indus în rătăcire de

spiritul școlii profesionale“, explică Knack cu un zimbet. „Mie, pedagogului îmi aparține școala neconfesională, nu dvoastră, teologului. Între pedagogia rațională, după principiile științei și între dogmatica confesională sunt contradicții, cari nu se pot concilia. Un păstor sufletesc credincios și evlavios imposibil să lucreze împreună cu un învățător cult și conștient de datoriile sale. Amândoi trebuie să se combată aproape pe toate terenurile, tocmai fiindcă credința și știința se contrazic una cu alta.

Precum un preot la lecția de religie nu poate să-și tăgăduiască concepțiunea sa, tot așa și învățătorul nu poate să-și tăgăduiască concepțiunea și felul său de a vedea la lecțiile de limbă, istorie, geografie și științe. Și tocmai fiindcă învățătorul are mult mai multă ocazie, decât preotul, învățătorul are mai multe puncte de contact și de explicare pentru instrucția religioasă, decât preotul. Prin urmare copiii nu sufăr în instrucția religioasă nici un dezavantaj, deși catechismul este redus numai la două oare pe săptămână. Ceea ce am zis, este părerea unei autorități în pedagogie, părerea pedagogului dr. Friedrich Dittes.

Părintele Cunibert ascultă cuvântarea și obrăzii i-se îmbujorară.

„Dacă dvoastră jurați pe cuvintele lui Dittes și vă referiți la autoritatea lui, atunci de sigur împărtașiți și felul său de a vedea în chestii religioase“.

„Nici vorbă, sunt de acord perfect cu dânsul! Am șezut câțiva ani la picioarele marelui meu învățător Dittes și sunt creațiunea spiritului lui“.

„Atunci înțeleg tendința dvoastră de a elimina pe preot din școală. Doar Dittes a pus condițiunea când a luat asupra sa conducerea școlii normale (paedagogium) din Viena, ca piciorul unui preot să nu calce nici odată pragul aceluia institut“.

Knack zimbi și se închină.

(Va urma).

Bibliografie.

A apărut:

„Traian și solii Dacilor“, acesta e titlul unui frumos tablou în color, reproduc după originalul aflator la esposiția română. Autorul acestui tablou e profesorul *Alexandru Pesmeriță* dela Turnu-Severin. Copia e de 77x57 cm. și costă 1 cor. 50 bani. Se află de vânzare la tipografia arhidiecezană. Recomandăm cu căldură procurarea acestui tablou, care va fi podoabă a fiecărei case românești.

Proprietar, editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa

Tusă!

Cine nu să îngrijește de
tusă păcătuiește contra sa.

Caramelle
de piept
ale lui Kaiser

cu 3 brazi

probate de medici și reco-
mandate contra tusei, ră-
celeii, guturaiului. 4512
recomandate dovedesc efec-
tul minunat al acestei me-
dicini. — Un pachet costă
20 și 40 fil. și să pot afla
la farmacia Carol Schiessl
— Blaj. (13) 11—32

¹⁾ »Oesterreichischer Schulbote“, Zeitschrift für die Interessen des oest. Schulwesens XXXI. pag. 51 seq. 1.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoră de clopote și fabrică de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

la Timișoara-Fabric

(8) 14-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transilvania“

din Sibiu

(7) 14-52

→ întemeiată la anul 1868 ←

în Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoase condiții:

☞ **contra pericolului de incendiu și exploziune.** ☞
edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

☞ **asupra vieții omului** ☞

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: capitale asigurate asupra vieții:

90,981.088 coroane.

9,125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 c. petru capitale asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:

Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Cea mai bună apă minerală.

Aduc la cunoștința Onoratului Public că
singur eu pot servi cu apa de:

RÉPÁTI

cea mai excelentă și sănătoasă
apă minerală.

BLAJ,

SALAMON SINBERGER.

Cea mai minunată și sănătoasă apă minerală.

A APĂRUT:

„Mântuește-ți sufletul“,

Predici pentru misiuni.

Traduse de membrii Societății de lectură „Inocențiu M. Clain“
a Teologilor din Blaj.

Această carte în urma felului practic de a vedea și expune adevărurile ce le tractează, corespunde pe deplin scopului ce-l urmărește. Atât ca instrucție religioasă, cât și ca predicarea cuvântului dumnezeesc e la înălțimea dorită.

— Constă din 37 coale 8° și costă 4 cor. 50 m. —

Se poate cumpăra dela Societatea de lectură „Inocențiu Măicu Clain“, și dela Librăria Seminarială.

În vara trecută, pe lângă
toată seceta mare ce a fost,
totuși în

**Prima colonie
de viță de vie de pe
TÂRNAVĂ**

a căreia proprietar e FR. CASPARI,
Mediaș 100, Transilvania,

unica în întreagă Ungaria, vița a fost
udată zilnic cu apă în quant de 5 mi-
lioane de litre, drept aceea e sin-
gura care poate liferă vița de vie fru-
moasă și trainică.

Catalog ilustrat, cu diferite
epistole de recunoștință, să
trimită gratis și franco.

(25) 12-20

FLORICELE DE CÂMP,
schite ușoare. De A. C. DOMȘA
Prețul 1 coroană.